

ואלו על ההושבה כסוכת הוזהרנו בלשון ידיעה. דהנה לשון הכתוב הוא כי כסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים. הרי כי הקפידא איננה רק על העובדא של ההושבה כסוכות גרידא, אלא שתקפידא היא גם על זה שההושבה שייכת ליציאת מצרים. ולפי הדרכו של המהר"ל הנ"ל, ענינו של כתוב זה מתפשט הוא לאמר: האסוף של כנסת ישראל כולל הוא בהאביב של כנסת ישראל. כלומר, לא ההושבה כסוכות סתם הוא העיקר בכאן, אלא ההושבה כסוכות בשעת יציאת מצרים; כלומר, ה"עשירי של"הוזהר" של גמר השליחות, הרי הוא גנו ומקופל בתוך מינוי השליחות דמעיקרא. ונמצא, דמונן הדיעה הולם הוא בכאן את הענין הרבה יותר מאשר מושג הוכרה. כי בשעה שנושא הענין הוא מאולע של העבר, הרי הוכירה מתאופה היא יותר. ועל כן בנוגע לנושא דעובדא של יציאת מצרים כהא היא הוכירה. מה שאין כן בקרא דסוכות, שאין סוף ענינו הנושא לעובדא של ההושבה כסוכות, אלא שהוא כולל גם את הקשר בין ההושבה כסוכה כפרט, עם יציאת מצרים ככלל. וקשר זה הרי הוא עובר את גבולות המאולע עצמו, והוא שייך להכנתו של המאולע, ולכן מתאים בו יותר מושג הדיעה. כי כסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים.

מאמר ח

א. ולקחתם לכם ביום הראשון גומר. ואמרו בזה חכמים משל לשני בני אדם נכנסים לדין לפני המלך, ולא היו הכריזות יודעות מאן נצח, אלא מי שהוא יוצא וכלי הזיון בידו חכל יודעים שהוא נצח. כך ישראל ואומות העולם נכנסים לדין ביום הכפורים, ואין הכריזות יודעות מאן נצח, אמר הקב"ה ולקחתם לכם, ממה שישראל יוצאים מלפני הקב"ה, ולולביהם בידיהם ואמתוניהם בידיהם אגן ידענון דישראל אינון נצחי. כלליותו של מאמר חכמים זה הוא גילוי תקשר של יום הכפורים עם חג הסוכות. והנה שתים חן המערכות של

אותו בשום פנים כי אם בעובדא דעזרא, כבישול יצרא דע"ז. ומאירים הם לענינו דברי חכמים שפירשו קרא דוישבו כסוכות בנחמיה על עובדא זו דעזרא. מפני שקדושת הזמן של חג הסוכות היא הקדושה של גמר של"הוזהר" של כנסת ישראל. וכמו שהשריש לנו המהר"ל דזה הוא תוכנו של השם, "חג-האסוף".

ג. ולא עוד אלא שיש לנו בזה הדגשה המבליטה את תוכן הענין. דייעוין לשונו של הרמב"ם סוף הלכות לולב: אף על פי שכל המועדות מצוה לשמות בהן, בהן הסוכות היתה במקדש שמתח יתירה. והוא ממשיך לכאן את סדר שמתח בית השואבה. יעו"ש. לפי דרכו של המהר"ל השמחה היתירה של חג הסוכות, היא משום שמרום פסגת השמחה הוא דוקא בשעת הגמר, כמבואר ברש"י ריש פרשת בראשית. וכדרך ששמחת האסוף גדולה היא משמחת האביב ושמתח הקציר. קיומה של שמחה יתירה זו המיוחדת לחג הסוכות, היא פנימיותה של שמחת בית השואבה. כאופן, אשר שמחת בית השואבה מתרחמת היא בפרטיות לשמחת, "גמר של"הוזהר" של כנסת ישראל, והזרתה אצל משלחה ואספה לבית בעליה.

ד. מתוך הקשבה נפשית זו עולים הם באזינו דברי המשנה כסוכה כשעורה נפלאה דקיששא דמולחא הכי הוה, וכסדר שמחת בית השואבה נכללת היא הזכרת העבודה זרה של מקדש ראשון. משום דעבודה זרה זו נמתלקה מן העולם, לא בדרך התגברות על היצר, ואפילו לא בדרך תשובה המתפכת חזונה לזכיות; אלא הרבה יותר סוה, עבודה זרה זו נמתלקה מן העולם דרך כישול היצר. ככל משך ימות עולם זה הוא גמר השליחות היחידי של כנסת ישראל. והלא גמר השליחות, הוא הוא המהות את פנימיותה של שמחת בית השואבה. כשהיא מנועים לשער היוצא ממורת, הפכו פניהם ממזרח למערב, ואמרו אבותינו שחיו במקום הזה, פניהם קדמה ומשתחוים קדמה לשמש, ואנו להשם. ודוק כי לא ניתן להתפרש יותר.

ה. והחריים אנו בזה להתחלת הדברים, לענין החלפת מושג הוכירה במושג הדיעה. דבנוגע ליציאת מצרים הוזהרנו בלשון זכירת,

משמש מקור לכהה של תשובה, חזיון דאין כהה של תשובה באה לידי ביטוי במימרה או בצירוף מילין שישי להם תרגום ויש להם מובן גם בשפתו היים אחרים, כדרך שנתמכסאו המדות של נוצר חסד או ארץ אפים, אלא שבוטה של תשובה בא לכלל ביטוי ענין ע"י, שם, שם הויה שלא ניתן להחגם ואינו מוטמף לשום תשובה אחר בעולם בלתי להשם לכהה. ולמדים אנו מכאן כי כהה של תשובה אינו כה בין שאר הכוחות שהעולם מתנהג על ידם, אלא שהיא תוויה חדשה מעיקרה. דכוונתו הפשוטה של שם הויה הוא, המהויה ומהאין המוחלט אל היש הנמור. ומכיון שאין שום ביטוי למקורה של מדה המשובה מלבד שם הויה, הרי שהתשובה היא בריאת יש מאין במהדורה תנונא. וכזה הוא מהלך הענינים: המהדורה קמא של הכריאה אין כהה מנוע אלא עד שעת ההשא, ושעת ההשא שעת הקץ היא להויה זו. והיינו שם הויה הראשון אשר בשלש עשרה מדות. השם קודם שיהשא. אלא שכאן נוצר עולם חדש של תשובה, אשר לזה כה שם הויה השני".

ד. ולהלן שם במאמר הנ"ל, ומשכיבין אנו בדרך זו גם בנוגע למקומה של התפלה בעולם התשובה. הרי למדנו וכוחינו שמשא רכיבו נתבע על תפלתו בשעת קריעת ים סוף, ונאמרה לו תבעה זו בתמיה של, מה הצעק אל", שפירשו בו חכמים עליו הדבר תלוי ולא על-לך. והיינו משום שקריעת ים סוף היה תנאי כמעשה בראשית כדאמרינן וישב הים לאיתנו — לתנאו הראשון; וענינים השייכים לתחלת היצירה אולם נכנסים בתחום פעולתה של התפלה. וכרוך לפני מה שנתבאר לנו לעיל, אי אפשר לנו לדון על כהה של תפלה בעניני תשובה, מכוחה של תפלה בשאר ענינים של בני, חיי, ומווני. דתשובה שייכת למעשה בראשית ולהתחלת היצירה הרבה יותר מאשר קריעת ים סוף. שהרי לא המפיק שם הויה הראשון ליצירת עולם התשובה אלא דקושטא דמילתא הכי הוה, דכשם דעצם הכוחות של תשובה אינו המשיך מן כוחות הקיום של קודם ההשא, כמו כן אין כה תפילה בעניני התשובה משתייך לכהה של תפלה כששהים אחרים.

קדושת המועדים בישראל: שלש רגלים וימים הנוראים (עיי' מהר"ל ספר הגבורות פרק מו). ולמדנו, איופא, מדברי חכמים הנ"ל כי יחסו של קדושת חג המוכות לכלל המועדים, יחס כפול הוא. כי מפאת אשר הוא המקרא קודש האחרון משלש הרגלים, הרי הוא חורם את מערכת קדושת הימן של הרגלים; ומפאת אשר הוא המקרא-קודש האחרון בירח האיתנים, הרי הוא חורם את קדושת הזמן של הימים הנוראים. ומשונה הוא חג המוכות כזה מקדמוני בשתי המערכות גם יחד. שכן שני המנים של פסח ושבועות, אין מקומם רק במערכת הרגלים, וכמו כן שני המנים של ראש השנה ויום הכפורים אין מקומם רק במערכת ימים נוראים; ואילו חג המוכות אף על פי שמקומו בקדושת מערכת הרגלים, מפל מקום נכלל בו גם חוקן מתיחס לקדושת ימים הנוראים. ועוד למדנו מדבריהם של חכמים הנ"ל, שהמוכה של קדושת חג המוכות המתחמט לימים הנוראים, הוא ענין של כירור הכדלת ישראל בין העמים. שהרי אמרו, "אין אנו יודעים מאן נצח, ישראל או אומות העולם". ולא עוד אלא שהצורך בכירור הזה מתחדש הוא ביום הכפורים.

ב. וכבר להאיר את מחשבי נפשנו, באורם של הענינים הללו, עלינו להקדים ככאן את המאמר הראשון מיום החמישי של סוכות מקונפסרם ירח האיתנים. וזה לשונו של הקונפסר הנ"ל: בשעה שהשמיחה של מצוה מתפרצת לחור חפת, מתמלא הוא הפה שירים ומשכחות. זמירת שירין ורחשין שייכת היא לחזון אשר בו יחדון רוחין ונפשין. ולא מצינו בשום שמחה של מצוה שהיה כה כשירתה מקום מיוחד לבעלי תשובה. יוצא מן הכלל הזה הוא שמחה בית השואבה. לשמחה בית השואבה יש לה שירה מיוחדת לבעלי תשובה. "אשרי זקנותיני שבפרה ילדותיני" — זו היחה שירת שמחה בית השואבה של בעלי תשובה. וכדאי שראוי לנו להתעורר על חידוש זה אשר נתיחדה בו שמחה בית השואבה. והצענה של שמעיה זו היא בהקדם ביאור ההכדלה בין חזון של ת"א,מה כהרמנו" דהג המוכות ובין חזון של ת"א,מה כהרמנו" דשאר חזונים.

ג. ונעתיק כזה את השירך לכאן מן המאמר דיהו"כ תשי"א (מאמר א' בספר זה), "דהנה מתך מילתא דשם הויה השני הוא